

lohadt le. Az előadást megismételték s a szerzőt — most már az estéből merített benyomásai felől is vallatóra fogva — újabb interjúkban szólaltatták meg. A «L'Italia» március 17-én *Confessioni di Margit Bethlen* címmel hasábokon át közli Luciano Berrával folytatott beszélgetését. Ebben szeretettel szól álom-é mesevilágának alakjairól, e remegő nőalakokról, lelkének e «virágjai»-ról, «melyek kinyílnak és miszteriózus szavakat mondanak a jövőendő napokról». Meggyónja azt is, hogy a *Szürke ruha* bemutatójától nagyon félt, mert Kláráját (ez a darab hősnője) végtelenül szereti, sorsát heves szenvedéssel élte át. De aggódott: mások is így fogják-e szeretni? Boldog, hogy megértette a közönség, mint ahogy a színészek is úgy megértették, mintha csak vele együtt írták volna a darabot.

Az olasz lapok, melyeket itt átböngésztünk, lezajlott esemény krónikái. Velők egyidőben a magyar újságok már a *Szürke ruha* hazai bemutatóját hirdetik. Az írónk aggodalmait talán most megújulnak — hiába, ez már velejár minden premiére-rel. Hanem a magyar színházi közönség s a magyar színjátszás egy nemzeténél sem alábbvaló: értéket itt nincs mitől féltenuk. Bethlen Margit szubtilis művésze itthon is mindig megértésre és szeretetre talált, első színpadi jelentkezését is majd nyilván ez a megértés és szeretet fogadja.

D. V.

Képzőművészeti szemle.

Perlrott Csaba Vilmos kiállítása. Az a ma már férfikora javában álló festői nemzedék, amely a nagy magyar impresszionistákra következett, nehéz lelki küzdelmeken esett át. A naturalizmus iskolájában nőtt fel, tőle nyerte élményeihez a kifejezési módokat, az ifjúság annyira döntő első formabenyomásokat. És ime, egyszerre egész Európán végigsüvöltött a posztimpresszionizmusból támadt expresszionizmus szele, amely a fiatal generáció legtehetségesebbjeinek lelkét rögtön magával ragadta. Ezek a fiatal művészek rájöttek arra, hogy amit addig tanultak, csupán egy ujonnan kifejldött hagyomány ismételtetése, de nem lelkük legbelsejének megnyilatkozása. Mégis a szabadulás a kora ifjúságukban megtanultaktól nem volt könnyű, a naturalizmus légkörében való nevelkedés majdnem kitorülhetetlen bélyeget nyomott reájuk. Ezenkívül baj

volt az is, hogy az új kifejezésmódok nyelvét sem ők maguk alkották, hanem szinte készen kapták a külföldön, vagy a külföldről: az átalakulás tehát ismét csak eltanult és nem szervesen a lélekből fakadó volt. Ennek tulajdonítható az, hogy a mi expresszionistáink egy része még egyfelől sehogys sem tudott kiszabadulni a naturalizmus béklyóiból, másfelől gyakran igazi lelki átélés híjával jelentkező túlzásokkal lépett elénk.

Az impresszionizmus és a térbeli elhelyezkedést, a testek struktúráját jobban hangsúlyozó és némely vonatkozásokban egészen az expresszionizmusig fejlődő törekvések között ingadozott egész művészi pályáján Perlrott-Csaba Vilmos is. Az impresszionista naturalizmuson nevelkedik, de már korán elégedetlen vele, megismerkedik a kubizmussal, majd Matisse és Cézanne művészetével. Ekkor nyomban stilizálni kezd és sürűn zsufozó festői módját, harsogó színeit a kubizmus absztrakt formáiba kényszeríti. A felületeket élesen határolódó síkokra tördeli, eljut a térbeli elhelyezkedés erősebb hangsúlyozásáig, de alapjában mégis csupán naturalista látási élményeket szorít rájuk nem illő formákba.

Tehetséges festő létre azonban hamarabb megszabadul ezektől a modorosságoktól és Cézanneon nevelkedik tovább azzá a nyugodt művésszé, aki ma a Tamás-galériában bemutatkozik. Megszabadult a közvetlen látási élményben való naturalista duskálástól, de attól is, hogy a nála csak modoros kubizmus formáiba szorítsa mondani valóját. Mai csendeletei lehiggadt, mély csengésű zenéjükkal messzire eltávolodtak az egykori rikítóan harsogó szín és vonalbeli hangsúlyoktól. Ma is zsufoaltságra hajlanak, ma sem ismerik eléggé a legkevesebb eszközzel elért legnagyobb hatás módját. Mindamellett nyugodt erővel felfokozott, vagy lecsökkentett tárgyiasságukkal a valószínűleg erős művészettel transzponált képét adják.

Heyer Arthur kiállítása. A Nemzeti Szalon összes termeit megtöltötte Heyer Arthur kiállítása, amelyben közönségünk jókora részének nagy öröme telt. A Németországából ideszármazott Heyer legszorgalmasabb festőink és kiállítóink közé tartozik, aki évtizedek óta szakadatlanul ismételteti angoramacskákat ábrázoló képeit. Kutyákat és egyéb állatokat is fest, mindezt rendszerint abban a zsánerképszerű beállít-

tásban, amely a csupán tárgyi tartal-
mat kereső közönségben csalhatatlan
biztossággal a *haj, de kedves* dicséretet
ébreszti. Akik azonban ezekben a «ked-
ves» macskákban és kutyákban mű-
vészi ábrázolást keresnek, kivétel nél-
kül csalódnak fognak. Az állatoknak,
akármennyi emberi szentimentalizmus
van is rájuk öntve, nincsen állati éle-
tük, nincsen testük, legfeljebb csak
szőrük van, kitömött állatok, amelyek-
nek kóca egy régen eltűnt művészeti
korszak rosszul ismételt emlékei-
ből és a közönség legnaivabb részé-
nek állatszentimentalizmusából tevődik
össze.

Gróf Andrassy Géza festményei. Az
Andrassy-családban egyéb kiváló tu-
lajdonságok mellett, nemzedékek óta
művészi hajlandóságok is jelentkeztek.
Idősb Andrassy Gyula gróf közismert
volt művészeti kérdésekben tanusított
jóízléséről, fia, Andrassy Gyula nagy-
stíflú politikai pályafutása mellett ráért
arra is, hogy a magyar képzőművészeti
életnek egyik legnemesebb, leghozzá-
értőbb és leghasznosabb irányítója
legyen, aki, mellesleg megjegyezve, egy
jelentős magánygyűjteményünket is ösz-
szehozta; öccse, Andrassy Tivadar
szintén mint finom ízlésű műbarát
szerepelt, aki mint műkedvelő kétség-
telen tehetséggel forgatta az ecsetet.
Leányágon közülük származik a leg-
java művészeink közé számítható gróf
Batthyány Gyula is. Végül ne fele-
kezzünk meg gróf Andrassy Dénesről,
a szenvedélyes műgyűjtőről.

Igy egyáltalában nem keltett kül-
nösebb meglepetést az, hogy az Ernst-
múzeum legutóbbi kiállításán gróf
Andrassy Gézáról, a sportok lelkes
hívéről is kiderült, hogy szintén hó-
dolója a képzőművészetnek, még pedig
cselekvőleg is. Azt, hogy egy nagyon
jelentékeny képgyűjtemény tulajdo-
nosa, régóta tudtuk róla, de hogy éltes
korában festeni kezdett, csak most
árulta el a nyilvánosság előtt. S ha
már képeivel a közönség elé lépett,
nem tehetünk egyebet, minthogy azzal
a mértékkel merjük, amellyel ezen a
helyen mérni szoktunk. Így egészen
őszintén meg kell mondanunk, hogy
Andrassy Géza festményei közelébb
állnak a műkedvelősködéshöz, mint az
igaz művészethez. Családi mértékkel
mérve: gyöngébbek néhai Andrassy
Tivadar képeinél. Mindenesetre mutat-
kozik bennök tehetség is. De egy het-
ven éves próbálkozónál nagyon nehéz
megállapítani, hogy mit kell, vagy mit

szabad az aktív művészi teremtő-
erőnek és mit egy finomízlésű és nagy-
kultúrájú ember befogadó és ismétlő-
képességének javára, vagy terhére írni.
Mégis meglehet kockázatnunk azt a
nézetet, hogy ha gróf Andrassy Géza
korábban kezd a festést és hivatás-
szerűen folytatja, nemcsak mellékes
kedvtelésből úzi, képzőművészetünk-
nek is számottevő tagja lehetett volna.

Farkas Zoltán.

Zenei szemle.

Bartók Béla.

Bartók Bélának, a modern zene
lángelméjű, világhírű úttörőjének szer-
zői estje a magyar zeneélet nagy,
messze kimagasló eseménye.

Bartók — mint a zeneművészet
valamennyi úttörője — azok közé az
alkotók közé tartozik, akik koruk meg-
értésénél mindig egy lépéssel előbbre
járnak. Művészi egyéniségének nagy-
sága mai fejlődése pontján már sokkal
határozottabban áll a világ előtt, sem-
hogy zsenialitását bárki is kétségbe-
vonhatná — mégis egy új műve előtt
nemcsak a nagy tömeg áll tanácstala-
nul (ami a modern zene mai izolált
helyzete miatt nem is csodálható),
hanem azok is, akik fáradság azért,
hogy megértsék, megközelítsék a mai
lélek zenei kifejezését. Külföldön már
nem egy zeneíró vállalkozott a bartóki
muzsika formai analizsére, de ezzel
bizony igen kevés segítséget nyújtanak
ennek az egyedülálló sajátos lelkivilág-
nak a felfogásához. Ezt a kérdést ren-
desen a modern zene objektív, személy-
telen jellegének hangsúlyozásával szok-
ták elintézni. Ez a nagy, modern objek-
tivitás és személytelenség véleményünk
szerint csakis azokra a talmi művé-
szekre talál, akik — mivel nincs mit
önmagukból kifejezni — tehát «objek-
tívek» és mivel nincs önálló művészi
egénységük, tehát «személytelenek».
Bartók zenéje csak annyiban személy-
telen, kollektív jellegű, amennyiben
közte és a régi magyar népzene között
olyan szoros a kapcsolat, hogy ezek a
faji elemek az ő művészetében még
abban az ősi egyszerűségökben és ere-
jökben nyilvánulnak meg, amidőn a
differenciálatlan emberi lélekben zene
és vallás teljesen egybeforradt. De
emögött a kollektív jelleg mögött egy
nagy művészi egyéniség áll, aki folklo-
risztikus tanulmányokkal gazdagítja,
termékenyíti, de teljesen individuális